

інформації, повідомляючи про наявність чи відсутність товарів, їхню кількість, якість, витрати виробництва та корисність для споживачів.

Аналіз останніх досліджень. Проблеми, пов'язані з конкуренцією та конкурентоспроможністю знайшли всебічне вивчення у працях вчених-економістів зарубіжних - Брю С.Л., Кейнса Дж., Котлера Ф., Макквелла К.Р., Сміта А., Томпсона А.А., Портера М.Е., Рікарда Д., Робінзона Дж., Шумпетера Й., Хайска Ф.А та інших, російських - Азоева Г.Л., Задоя А.А., Кулешової А.Б., Магомедова Фатхутдінова Р.А., Юданова А.Ю. та інших, а також українських - Башнянина Г.І., Гаркавенка С.С., Гудзинського О.Д., Должанського І.З., Загорної Т.О., Кардаш В.Я., Крамаренка В.І., Холода Б.І., Лазура П.Ю., Медведєва В.С. та ін.

Мета роботи. Метою роботи є дослідження загальнотеоретичних аспектів конкурентоспроможності підприємств та їх продукції.

Основний зміст. У ринковій системі господарювання поняття "конкурентоспроможність" - одне з головних, оскільки в ній знаходять своє відображення економічні, науково-технічні, виробничі, організаційно-управлінські, маркетингові та інші можливості окремого підприємства, галузі чи країни в цілому.

Конкурентоспроможність є ринковою категорією, тому її об'єктом може бути продукт ця, підприємство, галузь, країна, а суб'єктом - працівники підприємства, товаровиробники, які покращують якість товару, послуг, умови виробництва, імідж підприємства. Конкурентоспроможність застосовується на різних рівнях (регіональному, національному, світовому), а також по відношенню як до видів продукції, так і підприємств, галузей, національних економік.

Проведений аналіз свідчить, що науковці не відпрацювали єдиного визначення конкурентоспроможності товару, проте спільним у визначеннях є те, що конкурентоспроможність продукції проявляється у момент реалізації товару на ринку, ступінь конкурентоспроможності товару визначається споживачем, який кутуючи продукцію, з найбільшим ефектом задовольняє конкретну потребу порівняно з іншими товарами.

Споживач, порівнюючи товари, що здатні задовольняти одну й ту саму потребу, враховує їх конкретні споживчі властивості, з'ясовує ступінь відповідності продукції своїй потребі, тобто вимірює доступність для нього способами рівень споживчого об'єкту кожного з товарів і порівнює ці величини.

Бажаючи придбати продукцію, яка найбільшою мірою відповідає потребам (тобто товар з найвищим споживчим об'єктом), споживач не може абстрагуватися від розміру своїх витрат, що будуть пов'язані з ним товаром. Покупець прагне домогтися оптимального співвідношення між рівнем споживчих властивостей товару та своїми витратами, тобто отримати у розрахунку на одиницю витрат максимум споживчого ефекту. Товар і є найбільш конкурентоспроможним, у якого це співвідношення найбільше порівняно з товарами-аналогами. Таким чином, щоб визначити конкурентоспроможність товару, необхідно врахувати виграти споживача, а не просто порівняти товари за ступенем їх відповідності конкретній потребі.

Порівнюючи споживчі властивості товару, споживачу всередині за рахунок яких коштів і за якого рівня витрат товаровиробника створено цей товар. Крім того, споживача не цікавить і структура продажною ціною товару, він і не в змозі отримати відомості про її склад. Так як споживача цікавить не сама продукція, а її здатність з найбільшим ефектом задовольняти конкретну потребу порівняно з іншими товарами, то дія покупки продажна ціна є одним із головних параметрів, що зумовлюють ефект, а отже, конкурентоспроможність товару, який він купує.

Зведення ший до рівня одного з показників, що визначають в очах покупця конкурентоспроможність товару, у жодному разі не знижує її важливості для вибору конкретного товару на ринку. Звідси випливає, що конкурентоспроможність є відносним показником, оскільки її можна визначити лише порівнянням товарів. За сутністю конкурентоспроможності є характеристикою товару, що відбиває його відмінність за рівнем задоволення конкретної суспільної потреби від товару-конкурента.

Конкурентоспроможність товару та конкурентоспроможність підприємства тісно пов'язані між собою, так як підприємство не може бути конкурентоспроможним, якщо його товар не користується попитом. Проте конкурентоспроможність товару не завжди сприяє конкурентоспроможності підприємства, відповідно не всі підприємства галузі можуть бути конкурентоспроможними, так як і не всі галузі країни можуть забезпечувати її стійкі позиції на зовнішньому ринку.

Шершова З.Є. та Оборська С.В. під конкурентоспроможністю підприємства розуміють рівень його компетенції стосовно інших підприємств-конкурентів у нагромадженні та використанні виробничого потенціалу певної спрямованості, а також його складових: технології ресурсів, менеджменту (особливо -

інформації, пов'язаної з пошуками), навичок і знань персоналу тощо, що знаходить виявлення у такт

Між іншим М.А. Іашчак, що конкурентоспроможність підприємства характеризується можливістю підприємства виробити продукцію, яка за своїми цінновими та неціновими факторами цінності перемагає конкурентів, використовуючи конкурентні переваги підприємства у майбутньому при ринковій конкуренції за попиті споживачів [1, с.127].

Головні фактори пов'язують конкурентоспроможність із здатністю підприємства (галузі) діяти на регіональному, внутрішньому та міжнародному ринках. Проте досить часто підприємства, які йти на частку ринку, менш прибуткові, ніж підприємства-конкуренти, які йти на частку ринку.

Як індикатор того, наскільки ефективно підприємство задовольняє потреби споживача порівняно з іншими підприємствами, які пропонують аналогічний товар, розглядає конкурентоспроможність підприємства [2, с. 305], зазначаючи, що підприємства конкурують між собою різними методами і на різних рівнях ціни, якості, специфічні особливості товарів, виробітча та сервісна напрям ліній, строки виконання певних операцій.

Таким чином, розглянувши категорії конкурентоспроможності товару і підприємства під час порівняння, що вони перебувають у тісному зв'язку, але мають суттєві відмінності: по-перше, конкурентоспроможність продукції оцінюється за певний період часу, який відповідає життєвому циклу товару, а в основі оцінки конкурентоспроможності підприємства є період функціонування підприємства і по-друге, конкурентоспроможність товару досліджується стосовно до кожного її виду, а при оцінці конкурентоспроможності підприємства враховують весь асортимент продукції, що випускається.

Конкурентоспроможність підприємства за своєю структурою значно складніша конкурентоспроможності товару, так як її об'єктом виступає вся виробничо-економічна діяльність підприємства.

Конкурентоспроможність підприємства формується з ряду переваг за відповідними показниками підприємства-конкурента. Конкурентна перевага може бути зовнішньою і внутрішньою. Зовнішня конкурентна перевага базується на відмінних якостях товару, що створює цінність для покупця. Вони збільшують "ринкову силу" підприємства, що може примусити ринок прийняти більш високу ціну продажу порівняно з конкурентами. Внутрішня конкурентна перевага - це перевага підприємства стосовно витрат чи управління, яка створює цінність товаровиробника, дозволяє знизити собівартість і більшою мірою, ніж пріоритетній конкурент.

Результатом конкурентної переваги є низька собівартість продукції і висока міра диференціації товарів, оптимальне сегментування ринку, впровадження нововведень, швидке реагування на попиті ринку, а також вищий рівень продуктивності праці й кваліфікації виробничого, технічного, комерційного персоналу, якість продукції, управлінська майстерність, стратегічне мислення на різних рівнях управління, що відображаються в економічному зростанні.

Сільськогосподарським підприємствам важко набували зовнішніх конкурентних переваг, їх конкурентні переваги виходили з специфічної сільськогосподарської продукції потрібні специфічні сорти сільськогосподарських культур, специфічні технології виробництва тощо, що потребує великих витрат. Підприємства, є доступним лише фінансово-технічним виробникам. Зовнішні конкурентні переваги підприємства створюють підприємства-переробники сільськогосподарської продукції шляхом ВИЛУПІ широкого асортименту продукції, вдосконалення її якісних параметрів, поспішним виводом новинки. Внутрішні конкурентні переваги можуть встановлювати підприємства І і ІІ ступеня переробки і з допомогою засобів зниження витрат виробників і підвищення ефективності управління є інтеграційні об'єднаннями виробників сільськогосподарської продукції, її переробників, постачальників матеріальних засобів, фінансових, торговельних та наукових установ.

На сьогодні сільськогосподарські підприємства не мають потужного економічного потенціалу і внаслідок конкурентоспроможності, потребують реформування виробничих відносин, розширення діяльності. Для забезпечення конкурентоспроможності та поліпшення якісних характеристик сільськогосподарської продукції необхідно: 1) удосконалити систему техніко-технологічних і агротехнічних заходів виробництва продукції та її збуту; 2) впроваджувати у виробництві енергозберігаючі технології втрощування, транспортування, зберігання, переробки й реалізації продукції; 3) здійснювати належний контроль за якістю продукції на всіх етапах її виробництва та збуту; 4) впроваджувати у виробництві нові високоврожайні сорти й гібриди сільськогосподарських культур і високопродуктивні породи тварин та птиці.

Одним із найважливіших чинників

продукції і

